

А. П. Миколаєць,
к. держ. упр., доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.1.60

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ І ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

A. Mykolaiets,
Candidate of science in Public Administration, Associate Professor
of the Department of Public Administration, Interregional Academy of Personnel Management

DEVELOPMENT OF SOCIAL ACTIVITY AND HUMAN CAPACITY IN THE PUBLIC ADMINISTRATION MANAGEMENT SYSTEM

Визначено, що міжсекторне соціальне партнерство — це своєрідний виклик як організаціям третього сектору, які потребують збільшення професіоналізму та організаційного розвитку, так і державним структурам, які повинні впроваджувати інноваційні та адаптувати традиційні методи управління до нової соціально-політичної реальності. Це не тільки питання про перерозподіл ресурсів, а й формування політичних пріоритетів.

Зазначено, що для того, щоб громадські структури могли зайняти свою нішу (шляхом зростання кваліфікації і компетенції) в колі тих суб'єктів, які впливають на діяльність державних установ, розподіл ресурсів і визначення пріоритетів державної політики, необхідно показати, що інтелектуальний капітал (здатність поставити соціальну проблему, компетентність, можливість залучити професіоналів, інтегруючи свої навички в роботу громадської організації тощо) знаходиться в органічній єдності саме з неофіційними, небюрократичними громадськими організаціями.

Запропоновано визначати виникнення міжсекторного співробітництва тоді, коли вдається трансформувати тип відносини "державна — суспільство — особистість", виявляти пріоритети політики в соціальній сфері в ході громадських дискусій і політичної участі громадськості (наприклад, включаючи механізм громадських експертиз); досягати необхідного для партнерства рівня професіоналізму і компетентності, в тому числі в питаннях організаційного розвитку, проектування, збору і залучення коштів (фандрайзингу) і управління фінансами; забезпечити розуміння необхідності в громадських колах зіграти серйозну роль у створенні нової моделі соціальної сфери, яка повинна бути спрямована на майбутнє.

It was determined that cross-sectoral social partnership is a peculiar challenge for organizations in the third sector that need to increase professionalism and organizational development, as well as state structures that must innovate and adapt traditional management methods to a new socio-political reality. This is not only a question of redistribution of resources, but also the formation of political priorities.

It is noted that in order for public structures to take their niche (through the development of qualifications and competences) in the circle of those actors that influence the activities of state institutions, the allocation of resources and the definition of the priorities of state policy, it must be shown that intellectual capital (ability put the social problem, competence, the ability to attract professionals, integrating their skills into the work of a public organization, etc.) is in organic unity with informal, non-bureaucratic public organizations.

It is proposed to determine the emergence of cross-sectoral cooperation when it succeeds: to transform the type of relationship "state — society-personality", to identify social policy priorities in the course of public discussions and political participation of the public (for example, including the mechanism of public examinations); to achieve the level of professionalism and competence required for a partnership, including in matters of organizational development, design, collection and attraction of funds (fundraising) and financial management; to provide an understanding of the need for community groups to play a major role in creating a new model of social sphere, which should be aimed at the future.

It is proved that cross-sectoral cooperation occurs when it succeeds: to transform the type of relationship "state — society-personality", to identify the priorities of social policy in public discussions and political participation of the public (for example, including the mechanism of public expertise); to achieve the level of professionalism and competence required for a partnership, including in matters of organizational development, design, collection and attraction of funds (fundraising) and financial management; to provide an understanding of the need for community groups to play a major role in creating a new model of social sphere, which should be aimed at the future. Reform can not be a matter for the state alone, it is a matter of the responsibility of society as a whole.

It is proposed that third sector organizations realize their responsibility for the reform of the social sphere as a whole, and therefore the mission of a non-profit organization is seen not only in defending the interests of a particular social group. The relationship between the public and the state, based on the principle of "plaintiff — philanthropist", leads to the social disability of a public group — the "client", that is, passive, non-initiative of the plea of the blessings of the state. Ultimately, this leads to an exacerbation of existing and the emergence of new social problems, the creation of an increasing number of "clients" from the number of civic organizations and, accordingly, over strain of the state, on whose shoulders the more and more of a number of social difficulties dump.

Ключові слова: публічне управління, міжсекторне соціальне партнерство, соціальна активність, людський потенціал, соціально-політична реальність, політичні пріоритети, державна політика, громадські об'єднання.

Key words: public administration, cross-sectoral social partnership, social activity, human potential, socio-political reality, political priorities, state policy, public associations.

ВСТУП

Громадські організації озвучують потреби цих людей, зазвичай першими формулюють соціальну проблему. Сенс їх діяльності в тому, щоб "роботу з надання послуг перетворювати в роботу з розвитку соціальної активності і людського потенціалу".

Міжсекторне соціальне партнерство виникає, коли сторони починають працювати над вирішенням спільних проблем, усвідомивши:

- значимість соціальної проблеми, можливість розв'язати цю проблему тільки спільними силами;
- відмінність своєї ролі, цілей і статусу в суспільстві;
- свої особливі можливості щодо вирішення проблеми;
- взаємну вигідність і привабливість партнерства [1].

У третьому секторі відіграють особливу роль міжсекторне соціальне партнерство, і на ньому лежить

особлива відповідальність. У переважній більшості випадків саме неприбуткові організації виступають ініціаторами і координаторами взаємодії. Міжсекторне соціальне партнерство виникає в тому випадку, якщо НКО вдається обґрунтувати його привабливість. Для держави така привабливість бачиться в перерозподілі функцій щодо виконання соціальних зобов'язань. Якщо державні органи погоджуються на співпрацю, то в більшості випадків вони розглядаються некомерційними організаціями як додатковий інструмент державного регулювання, за допомогою якого необхідні послуги можна надати ефективніше, тобто дешевше (без витрат на функціонування бюрократичного апарату) і якісніше.

Звісно ж, що на цьому етапі міжсекторне соціальне партнерство слід враховувати небезпеку крайніх варіантів: коли органи влади "звітують" роботою зробленою громадськими організаціями і "прикриваються" ними від населення (1); коли громадські працівники і

чиновники звинувачують один одного в непрофесіоналізмі і некомпетентності (2) [2, с. 131].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Міжсекторне соціальне партнерство як науковий феномен взаємодії є предметом вивчення багатьох зарубіжних та вітчизняних соціологів, політологів і науковців державного управління. Сучасні дослідження міжсекторного соціального партнерства здійснюються в межах соціально-філософських і теорій і концепцій державного управління. Проблеми міжсекторного соціального партнерства розглядають як закордонні дослідники: В. Сімон, Е. Дюркгейм, Л. Ерхард, Р. Дарендорф, Ф. Тейлор, А. Маслоу, Е. Мейо, так і вітчизняні, які досить активно й плідно працюють у зазначеному напрямку: В. Бобков, В. Жеребин, М. Кононенко, Ю. Крупнов, Е. Лібанова, Д. Маркович, А. Романов та інші.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є структурування розвитку соціальної активності і людського потенціалу за рахунок міжсекторного соціального партнерства в системі публічного управління та їх взаємодія із системою державного управління.

РЕЗУЛЬТАТИ

Міжсекторне соціальне партнерство, таким чином, — це своєрідний виклик як організаціям третього сектору, які потребують збільшенню професіоналізму та організаційного розвитку, так і державним структурам, які повинні впроваджувати інноваційні та адаптувати традиційні методи управління до нової соціально-політичної реальності. Це не тільки питання про перерозподіл ресурсів, а й формуванні політичних пріоритетів. Здається, для того, щоб громадські структури могли зайняти свою нішу (шляхом зростання кваліфікації і компетенції) в колі тих суб'єктів, які впливають на діяльність державних установ, розподіл ресурсів і визначення пріоритетів державної політики, необхідно показати, що інтелектуальний капітал (здатність поставити соціальну проблему, компетентність, можливість залучити професіоналів, інтегруючих свої навички в роботу громадської організації тощо) знаходиться в органічній єдності саме з неофіційними, небюрократичними громадськими організаціями.

Робота над своїми специфічними проблемами і навіть створення досить великої, альтернативного державі простору діяльності ще не дозволяє якісно змінити на політичному рівні сформовані пріоритети і структури. У зв'язку з цим для встановлення міжсекторного соціального партнерства з державним і комерційним секторами неприбуткові організації повинні відповідати, за справедливими зауваженнями міжнародного експерта ПРООН Е. Фромм таким вимогам [3]:

Професіоналізм і компетентність. Часто державні чиновники скаржаться на те, що представники громадських організацій звертаються з проханнями про фінансову допомогу, при цьому пропонуючи у відповідь лише вельми розпливчасті готовність "бути до послуг". Ті громадські об'єднання, які пропонують щось життєздатне, цікаве, професійне, можуть значно більшою

мірою розраховувати на підтримку з боку держави. Державні чиновники мають у своєму розпорядженні планами роботи, планами заходів і прагнуть виконати їх. Якщо громадське об'єднання може запропонувати або практично здійснити проект у відповідній сфері, відмови, швидше за все, така організація не отримає.

З іншого боку, в процесі взаємодії з неприбутковими організаціями виявляється також і ступінь професіоналізму державного службовця. Оскільки сучасну державну структуру неможливо уявити без служб із зв'язків з громадськістю, це дає підстави вважати, що питаннями взаємодії з цивільними структурами повинні займатися насамперед дані спеціалізовані відділи. Однак не можна погодитися з думкою, що зустрічається в публіцистичній літературі, що тільки служби зі зв'язків з громадськістю взаємодіють з неприбутковими організаціями. Кожному чиновнику, незалежно від посади і виду діяльності, слід володіти навичками спілкування з представниками неприбуткових організацій. Важливо дати неприбуткових організацій можливість висловитися [4, с. 120]. У її представника не повинно бути відчуття, що влада применшують її роль, загрожують її існуванню або просто ігнорують її діяльність. Для органів влади буде корисно проявити ввічливість по відношенню до членів громадської організації, виявити інтерес до їхніх заяв, задати їм питання, оцінити їх пропозиції, надати консультативну допомогу.

Здатність до залучення додаткового фінансування. Будучи некомерційними, багато організацій відчують труднощі не тільки у фінансуванні своєї діяльності, але навіть складі власного апарату співробітників. Державна політика щодо неприбуткових організацій може як стимулювати, так і, навпаки, перешкоджати не тільки розвитку, але і виживання неприбуткових організацій. Деяким громадським організаціям вдається знайти кошти для успішного здійснення своєї діяльності [5, с. 265]. Як правило, неприбуткових організацій, що володіє свідченнями про позитивні результати діяльності, яка проводить продуману стратегію фандрайзингу (залучення коштів на здійснення діяльності), може розраховувати на фінансову підтримку з боку держави.

Здатність висловлювати і лобіювати інтереси своєї групи на рівні прийняття державних рішень. Дії уряду часто відображають потреби народу тільки в тому випадку, якщо достатньо велика кількість громадян бере на себе обов'язок довести свою точку зору до відома тих, хто приймає рішення на державному рівні. Громадська організація, яка прагне встановити партнерські відносини з державою або вплинути на процес прийняття рішень, повинна розробити програму лобіювання своїх інтересів [6]. Взаємовідносини з урядом або програми лобіювання некомерційними організаціями зазвичай спрямовані на те, щоб вплинути на місцеві, регіональні або державні виборні чи призначені органи і окремих чиновників і урядові установи. Програма повинна бути організована і спланована на підставі чіткого розуміння тимчасових рамок прийняття рішень і тих ключових осіб, від яких ці рішення залежать.

Як далекоглядно помічають у своїй роботі Е. Лібанова, О. Палій, для досягнення цілей МСП робота по його організації повинна проводитися на трьох рівнях [7, с. 189]:

1. На загальнонаціональному. Йдеться про зміну типу державно-Суспільні відносин від конфронтації до діалогу.

2. На громадському — становлення третього сектора. Втім, процес цей міжрівневий, тому що здійснюється одночасно "зверху" — шляхом системної державної політики підтримки НКО і "знизу" — шляхом не тільки кількісного, але і якісного зростання НКО.

3. На рівні окремо взятої НКО. Реформа соціальної сфери повинна перерозподілити повноваження і відповідальність НКО в сторону їх розширення співвідношенні з держсектором, бізнес-структурами.

Міжсекторне співробітництво і виникає реально тоді, коли вдається:

— Трансформувати тип відносини "держава — суспільство — особистість", виявляти пріоритети політики в соціальній сфері в ході громадських дискусій і політичної участі громадськості (наприклад, включаючи механізм громадських експертиз).

— Досягати необхідного для партнерства рівня професіоналізму і компетентності, в тому числі в питаннях організаційного розвитку, проектування, збору і залучення коштів (фандрайзингу) і управління фінансами.

— Забезпечити розуміння необхідності в громадських колах зіграти серйозну роль у створенні нової моделі соціальної сфери, яка повинна бути спрямована на майбутнє. Реформа не може бути справою лише держави, це питання відповідальності суспільства в цілому.

ВИСНОВКИ

Запропоновано, щоб організації третього сектору усвідомлювали свою відповідальність за реформу соціальної сфери в цілому, і тому місія неприбуткової організації бачиться не просто у відстоюванні інтересів окремої соціальної групи. Неприбуткові організації повинні лобювати свої інтереси не в приватному порядку і не корпоративними групами, а через єдину асоціацію, що діє на принципах пропорційного представництва інтересів, самоорганізації і саморегулювання [8]. Вони повинні осмислити, що є не тільки "прохачами" благ у держави для своєї мети, але і суб'єктами соціальної державної політики, рівноправними партнерами влади, здатними надати державі реальну допомогу. Як справедливо зауважує Т. Кліменкова, взаємини громадськості і держави, засновані на принципі "прохач — благодійник", ведуть до соціальної інвалідизації громадської групи — "клієнта", тобто пасивному, безініціативності випрошування благ від держави. В кінцевому підсумку, це призводить до загострення існуючих і появи нових соціальних проблем, створення все більшої кількості "клієнтів" з числа громадських організацій і, відповідно, перенапруження держави, на плечі якого звалюється все більше число громадських складнощів.

Ідея МСП, навпаки, передбачає активізацію громадянської свідомості і — як наслідок — дії у вирішенні загальнодержавних соціальних проблем спільними зусиллями. Саме МСП виявляється у громадянській реакції (відповідної конструктивної самоорганізацією) на дії державних структур в соціальній сфері. Суть партнерського мислення, як підкреслює І. Леонова, "планувати те, що ти здатний віддати. Бути партнером означає розділяти ідеї іншого, мати перед ним зобов'язання, брати

участь у спільній діяльності, нарешті, розділяти відповідальність за те, що відбувається".

Щоб реалізувати вищезазначені ідеї в практиці взаємодії неприбуткових організацій і державних установ, необхідно ретельно опрацювати механізм МСП.

Література :

1. Maslow A. Motivation and Personality / A. Maslow. — N. Y.: Harper & Row, 1970.
2. Маркович Д.Ж. Глобальные проблемы и качество жизни [Електронний ресурс] / Д.Ж. Маркович // Социологические исследования. — 1998. — № 4. — С. 129—132. — Режим доступу: <http://www.ecsocman.edu.ru/images/pubs/2005/06/14/0000213238/018.MARKOVITCH.pdf>
3. Fromm E. To have or to be / E. Fromm. — N. Y., Continuum, 2008.
4. Бобков В. Управление качеством жизни / В. Бобков // Проблемы теории и практики управления. — 2005. — № 3. — С. 117—122.
5. Жеребин В.М., Романов А.Н. Уровень жизни населения / В.М. Жеребин, А.Н. Романов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 592 с.
6. Крупнов Ю. Качество жизни [Електронний ресурс] / Ю. Крупнов. — Режим доступу: http://www.kroupnov.ru/5/178_1.shtml
7. Лібанова Е., Палій О. Ринок праці та соціальний захист: навчальний посібник / Е. Лібанова, О. Палій. — Київ: "Осно— ви", 2004. — 491 с.
8. Кононенко М.М. Соціальне партнерство як тип соціально-ного управління [Електронний ресурс] / М.М. Кононенко // Державне будівництво. — 2007. — № 2. — Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/3/04.pdf>

References:

1. Maslow, A. (1970), Motivation and Personality, 2nd ed, Harper & Row, N.Y., USA.
2. Markovich, D.Zh. (1998), "Global problems and quality of life", Sociologicheskie issledovaniya, vol. 4, available at: <http://www.ecsocman.edu.ru/images/pubs/2005/06/14/0000213238/018.MARKOVITCH.pdf> (Accessed 20 Nov 2018).
3. Fromm, E. (2008), To have or to be, Continuum, N.Y., USA.
4. Bobkov, V. (2005), "Quality of life management", Problemy teorii i praktiki upravleniya, vol. 3. pp. 117-122.
5. Zherebin, V.M., and Romanov, A.N. (2002), Uroven' zhizni naseleniya [Population living standard], JuNITI-DANA, Moskva, Russia.
6. Krupnov, Ju. (2005), "Quality of life", available at: http://www.kroupnov.ru/5/178_1.shtml (Accessed 20 Nov 2018).
7. Libanova, E. and Palij, O. (2004), Rynok pratsi ta sotsial'nyj zakhyst [Labour market and social protection], Osnovy, Kyiv, Ukraine.
8. Kononenko, M. M. (2007), "Social partnership as a type of social control", Derzhavne budivnytstvo, [Online], vol. 2, available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/3/04.pdf> (Accessed 20 Nov 2018).

Стаття надійшла до редакції 23.11.2018 р.